

דפים כב – כג

לח. האם הותרו 'פסי ביראות' בבארות היחיד ובבורות?

לדברי רבי עקיבא, עושים פסי ביראות לבאר הרבים ובאר היחיד וכן לבור הרבים אבל לא לבור היחיד (שמא ייפסקו המים וימשיך לטלטל שם).
 רבי יהודה בן בבא אומר: אין עושים פסים אלא לבאר הרבים בלבד. וכן פסק שמואל: לא הותרו פסי ביראות אלא לבאר מים חיים של הרבים בלבד.
 לדברי תנא קמא דברייתא (לעיל יח.), עושים פסים אף לבור (ולא חילק בין יחיד לרבים). וחנניא חולק (מפני שהבור מימיו פוסקים).
 [ומשנתנו (יז): שסתמה 'באר' בלבד – יכולה להיות כחנניא, או כרבי עקיבא ונקטה הדבר הפסוק – בין של רבים בין של יחיד, או כרבי יהודה בן בבא ובבאר הרבים בלבד. גמרא יח.]
 הלכה כשמואל, שלא התירו פסי ביראות אלא לבאר מים חיים של רבים (עפ"י ר"ף; רמב"ם שבת יז,ל).

דף כג

לט. מה דין הטלטול בגינה ובקרפף שלא הוקפו לשם דירה?

הגינה והקרפף (– שטח גדול מחוץ לעיר שמאחסנים בו עצים וכד'. רש"י יח. ועוד) שמוקפות גדר גבוהה עשרה טפחים; מדין תורה, אפילו היה שטחן גדול מאד הריהן רשות היחיד והזורק לתוכן מרשות הרבים חייב (כדלהלן יז:), אבל אסרו חכמים לטלטל בהן יותר מד' אמות באופנים מסויימים מפני שלא הוקפו לדירה. ונחלקו תנאים בפרטי הדינים; –

לדברי רבי יהודה בן בבא, אם הן שבעים אמה ושיריים (= שני שליש האמה, ארבעה טפחים) על שבעים אמה ושיריים (או פחות. תוס' וש"ר דלא כהר"ד) – מותר לטלטל בתוכן ובלבד שיש בהן שוממיה (= סוכת שומרים) או בית דירה, או שהן סמוכות לעיר. אבל יותר משיעור זה אין מטלטלים אפילו בשוממיה וכו'.
 א. לפרש"י, אפילו הוקף לדירה אין מותר ביותר מהשיעור הנזכר. [ואפשר שאף לפי דעתו, בדיר וסהר ומוקצה וחצר ומבוי מותר אפילו גדולים, כפשט המשניות. עפ"י תוס'. וכן נקט הרא"ש].
 והתוס' וש"ר סוברים שאם הוקף לאחר שפתח בית דירה – מותר לדברי הכל, ורק בכגון שוממיה שהיא דירה גרועה אסור [ובשבעים אמה ושיריים מותר בשוממיה אפילו הקיף תחילה הגדר ולבסוף פתח].

ב. 'בית דירה'. רבנו יהונתן מפרש: לפרקים. וי"א שדרים שם תדיר (עפ"י פירוש ר"ח בן שמואל).
 'סמוכה לעיר'; יש אומרים סמוכה ממש, הואיל וסמוכה לביתו דעתו להשתמש שם תדיר (ערש"י והג"א). ורבנו יהונתן פירש: בתוך אלפים אמה (והביאו המג"א. אבל בשער הציון (שנת אות טז) פקפק בדבר להלכה).

רבי יהודה אומר: אפילו אין בהן אלא בור ושיח ומערה – מטלטלים בתוכן.
 רבי עקיבא אומר: אפילו אין בהן אחת מכל אלו מותר, ובלבד שיהא שם שבעים אמה ושיריים על שבעים ושיריים. [דייקן מדבריו שלשיטתו אין התר במעט יותר משבעים ושיריים על שבעים ושיריים (ומסתבר שאפילו ע"י שוממיה. רעק"א), אעפ"י שאינו יתר על בית סאתים. אבל לת"ק (ור"י בן בבא. עתוס') מותר ביותר מעט – שבעים אמה וחמש שביעיות האמה בקירוב (ע' פיה"מ לרמב"ם; ר"ח בן שמואל. וכן הלכה. ע' משנ"ב שנת סק"ז)].

הרשב"א והר"ן פרשו (לפי גירסת רוב הספרים) שלרבי עקיבא, כאשר השטח ארוך וצר אין מותר בטלטול אלא כשיש בו שומירה וכד', ורק כשהוא מרובע אין צריך אחד מכל אלו. ורבי יהודה בן בבא הצריך ריבוע וגם שומירה וכד' (וע"ע ריטב"א).

לדברי רבי אליעזר ורבי יוסי, הוא הדין כשארכה פי שנים מרחבה, מאה על חמשים אמה כחצר המשכן – מותר, אבל היה ארכה יתר על פי שנים מרחבה, אפילו אמה אחת – אין מטלטלים בתוכה. ופירשו שיש בין רבי אליעזר ורבי יוסי ריבוע שריבעו חכמים.

א. פרש"י ורבנו יהונתן: לרבי אליעזר עיקר השיעור בארכה פי שנים מרחבה, ואם ריבע – כשור.

ולרבי יוסי עיקר השיעור בריבוע וכן מורים לכתחילה לעשות (וכן נקט בעל ההשלמה להלכה).

והר"ה מפרש שלר"א צריך שיהא דוקא ארכה כשנים מרחבה, אבל לא מרובעת.

ורבנו חננאל והר"ף מפרשים (וכ"כ הר"ן בשם רבי שרירא גאון, וכן הסכים הרמב"ן) שנחלקו אם צריך שהארכה לא יהא יותר מפי שנים מרחבה (ר"א) אם לאו (ר"י). אבל אין סברא לחלק בין לכתחילה לדיעבד, כפרש"י (תוס').

ב. מדברי הרא"ש מבואר בפשיטות ש'אמה' שנקט רבי אליעזר – בדוקא, אבל בפחות מכן מותר

לטלטל (ומקושת הגמרא היינו ר' יוסי יש לשמוע שאף ר"י לא נחלק בדבר, וכמו שכתב בשפת אמת ועוד.

וא"כ יש נפקותא בדבר לדין דקיי"ל כר' יוסי. וכן נקטו הפוסקים. ע' או"ח שנה, א ובמשנ"ב סק"א). ובסתירת

הלשון בארחות חיים (רל) נראה שכל שארכו יתר על פי שנים אסור (וע' חו"א פת, כח שדין זה

מפורש בגמרא, ותמה על הבאה"ל שציין מקורו מהרא"ש. וצ"ב הלא בגמ' אפשר לפרש 'אפילו אמה אחת' שאמר

ר"א – לאו בדוקא, וכמו שמצינו בהרבה מקומות כע"ז, וכפי שנראה בארחות חיים. וע' גם בקר"א).

רבי אלעאי אמר ששמע מרבי אליעזר: אפילו שטח גדול כבית כור (= שלשים סאה) – מטלטלים, וביקש

ולא מצא לו חבר ששמע כן מר"א. וחנניה אמר (בברייתא כו.) בשם רבי אליעזר (ריטב"א שם בשם מורו): אפילו

ארבעים סאה.

ומסרו בשם שמואל שפסק כרבי יוסי וכרבי עקיבא לקולא; אפילו ארוך וצר כחצר המשכן מותר (וכן

בשאר צורות. רמב"ם; ענה"ק), ואפילו אין בו לא שומירה ולא בור ושיח וכד'.

א. להלכה, אם היה הקרפף או הגינה יותר מבית סאתים, והיתה שם שומירה או בית דירה, או

שהיתה סמוכה לעיר – יש אומרים שמוותר לטלטל בה (אור זרוע, ומובא כן בשמו בהג"א [בשעה"צ

(שנה סק"ט) חכך בדעת האו"ז. אך באו"ז בסי' קכט קל לכאורה משמע שנקט כן להלכה]. וכן י"ל לרש"י במשנה

שהשומירה דינה כהקף לדירה. ע' שפ"א). ויש מי שהוסיף אפילו היה שם בור ושיח או מערה

ששואבים מהם תדיר מותר (ריא"ז).

ואילו הרא"ש (ור"י, מובא באגודה) נקט שאסור אלא אם הוקפה לצורך דירה, שפתח ולבסוף הוקף

(וכתב המשנ"ב (שנה סק"ח ובשעה"צ) שכן הכרעת האחרונים להלכה. וע' גם חו"א פת ס"ק כ כג לג).

ויש מצדדים לומר ששומירה מועילה רק לקרפף שאינה יתרה על בית סאתים אלא שארכה

יתר על פי שנים מרחבה (ער"ן כה: והרשב"א שם פקפק בדבר כי לא מצינו לזה עיקר בגמרא. וע' חו"ב

להלן שם סק"ד).

ב. היתה פחות מבית סאתים, אפילו ארכה יתר על פי שנים מרחבה – מותר (עפ"י תוס' ור"ן כה).

ואפילו האורך גדול הרבה ממאה אמה (כן נקט המשנ"ב שנה סק"ב ובשעה"צ). ויש מפקפקים בדבר

(ע' חו"א פט, יא עפ"י רשב"א ריטב"א ותוס' בתירוץ אחד שאף בפחות מבית סאתים לא יהא האורך יותר מפי

שנים (וע"ש סק"ז). וע"ע בחדושים ובאורים כאן סק"ג).